

ОСОБЛИВОСТІ ЛІНІЙНОГО РОСТУ БУГАЙЦІВ ПРИДНІПРОВСЬКОГО ТИПУ

М. П. СИЧ, кандидат біологічних наук

Український науково-дослідний інститут розведення
і штучного осмінення великої рогатої худоби

В. Д. ГУМЕННИЙ, головний зоотехнік колгоспу ім. Постишева
Черкаської області

В м'ясному скотарстві оцінка тварин за екстер'єром є безпосереднім показником продуктивності. В певній мірі за екстер'єром можна характеризувати відношення розвитку кісткової, мускульної і жирової тканин, про стан систем дихання й травлення, про вік тварини.

Необхідність вивчення екстер'єру тварин доведена багатьма вченими.

Методика досліджень. Для вивчення особливостей лінійного росту бугайців придніпровського типу порівняно з чистопородними бугайцями симентальської породи в колгоспі ім. Постишева Золотоніського району Черкаської області в 1978 р. відібрали три групи тварин придніпровського типу різних породних поєднань ($3/8 \text{ к} \times 3/8 \text{ ш} \times 1/8 \text{ с} \times 1/8 \text{ у}$; $1/2 \text{ ш} \times 1/4 \text{ к} \times 1/4 \text{ у}$; $1/2 \text{ к} \times 1/4 \text{ ш} \times 1/4 \text{ с}$) та групу бугайців симентальської породи. Тварин за принципом аналогів у місячному віці сформувавши в групи по 10—12 голів.

До 8-місячного віку підслідний молодняк вирощували на підсосі в однакових умовах годівлі та утримання. У 8 міс. молодняк відлучили від корів-годувальниць і до 15-місячного віку вирощували на прив'язі. Рівень годівлі забезпечував одержання 1000—1200 г середньодобових приростів. За цей період на кожну тварину згодовано кормів загальною поживністю 1778 к. од. з вмістом 160 кг перетравного протеїну. Поїдання кормів визначали на основі контрольної годівлі, яку проводили три рази на місяць в два суміжні дні, лінійний ріст — на основі промірів тварин у 8, 12 і 15 міс.

Окремі статі тіла, які враховували по групах підслідних тварин, розвивалися неоднаково (табл. 1). Тварини придніпровського типу за абсолютними показниками всіх промірів протягом усіх вікових періодів переважали тварин симентальської породи, за винятком обхвату п'ястка і обхвату грудей у бугайців породного поєднання ($3/8 \text{ ш} \times 3/8 \text{ к} \times 1/8 \text{ с} \times 1/8 \text{ у}$), у яких в 8-місячному віці зазначені проміри дещо менші, ніж у симентальських бугайців. Однак до 15-місячного віку бугайці придніпровського типу порівняно із симентальськими за цими показниками, як і за іншими промірами, мали деякі переваги.

Ріст тваринного організму в різні періоди і на різних етапах розвитку нерівномірний. Характер змін закономірний. Спочатку темпи росту прискорені, при досягненні максимуму ріст поступово зменшується, потім зовсім затухає. Така закономірність характерна не тільки для всього організму, а й для окремих органів і тканин.

З урахуванням цього заслуговує уваги порівняння швидкості росту окремих промірів у підслідних тварин.

Проміри брали у дорослих тварин придніпровського типу колгоспу ім. Постишева, а по тваринах симентальської породи використали дані 28 т. ДПК.

Результати досліджень. Проміри ширини грудей, ширини в маклаках у тварин окремих груп, найменші (табл. 2). Вирівнювались вони у сименталів з іншими групами тільки в 15-місячному віці, у тварин кінцевого породного поєднання ($3/8 \text{ ш} \times 3/8 \text{ к} \times 1/8 \text{ с} \times 1/8 \text{ у}$) у 12-місячному віці.

Найшвидше набували своїх кінцевих розмірів проміри обхвату п'ястка і висоти в холці.

Динаміка величини різних промірів статей тіла тварин з віком змінювалась. Проміри обхвату п'ястка, висоти в холці збільшувались в різні вікові періоди приблизно на однакову величину. Інші проміри статей тіла збільшувались нерівномірно. Так, промір ширини в маклаках, довжина тулуба, довжина задку від 8-

1. Проміри піддослідних бугайців різних породних поєднань

Проміри	У 8 міс			симентали
	$\frac{3}{8}ш \times \frac{3}{8}к \times 1,8с \times 1/8у$	$1/2ш \times 1/4к \times 1/4у$	$1/2к \times 1/4ш \times 1/4с$	
Висота в холці	111,3	110	111	109
Висота в крижах	118,5	117	119	118
Ширина грудей	31,7	36	33	32
Ширина в маклаках	33,7	36	33	34
Ширина в тазо-стегнових суглобах	35,7	39	37	36
Обхват грудей	140,9	150	140	145
Обхват п'ястка	17,9	19	19	18
Коса довжина заду	39,8	41	40	41
Коса довжина тулуба	111,8	116	116	114
Глибина грудей	53,2	56	56	53
Вертикальний напівобхват заду	104,7	110	111	105
Горизонтальний напівобхват заду	103,7	107	98	96
Спіральний промір стегна	144	148	146	141

2. Проміри бугайців різних груп порівняно з дорослими тваринами

Проміри	У 8 міс			симентали
	$\frac{3}{8}ш \times \frac{3}{8}к \times 1/8с \times 1/8у$	$1/2ш \times 1/4к \times 1/4у$	$1/2к \times 1/4ш \times 1/4с$	
Висота в холці	73	72	73	72
Глибина грудей	65	68	68	59
Ширина грудей	50	57	52	54
Коса довжина тулуба	65	67	67	64
Обхват грудей	60	63	62	62
Обхват п'ястка	67	72	72	72
Ширина в маклаках	57	61	57	58

3. Оцінка будови тіла бугайців за індексами

Індекси	У 8 міс			симентали
	$\frac{3}{8}ш \times \frac{3}{8}к \times 1/8с \times 1/8у$	$1/2ш \times 1/4к \times 1/4у$	$1/2к \times 1/4ш \times 1/4с$	
Широкотілісті	58,7	65,4	59,4	60,5
Костистості	12,7	12,6	13,0	12,4
Довгозадості	35,6	35,3	34,5	35,9
Щільності	101,5	92,1	93,3	105,2

до 12-місячного віку збільшувався більш як на 10%, від 12- до 15-місячного — на 3—4%.

Нерівномірність росту окремих органів і частин тіла в постембріональний період сприяв зміні типу будови тіла з віком. В молодому віці характерна вузькостілість, з віком тварини стають широкотілими (як дорослі). Інтенсивність росту тіла піддослідного молодняка за довжиною, шириною та висотою неоднакова. В довжину й ширину тварини росли триваліший період, набагато раніше вони закінчували ріст у висоту.

Ці особливості індивідуального росту й розвитку тварин створюють потребу в розробці різних режимів їх утримання залежно від конкретних умов роботи з ними.

У 12 міс				У 15 міс			
$\frac{3}{8}\text{ш}\times\frac{3}{8}\text{к}\times\frac{1}{8}\text{с}\times\frac{1}{8}\text{у}$	$\frac{1}{2}\text{ш}\times\frac{1}{4}\text{к}\times\frac{1}{4}\text{у}$	$\frac{1}{2}\text{к}\times\frac{1}{4}\text{ш}\times\frac{1}{4}\text{с}$	симентали	$\frac{3}{8}\text{ш}\times\frac{3}{8}\text{к}\times\frac{1}{8}\text{с}\times\frac{1}{8}\text{у}$	$\frac{1}{2}\text{ш}\times\frac{1}{4}\text{к}\times\frac{1}{4}\text{у}$	$\frac{1}{2}\text{к}\times\frac{1}{4}\text{ш}\times\frac{1}{4}\text{с}$	симентали
125,5	126,7	122,6	117,5	130,8	128	130,2	127,2
129,5	133,4	132,4	126,3	139	137	138,2	135,7
40,3	44,7	44,0	37,5	47,0	47,3	46,2	44,7
40,1	42,6	41,8	35,5	44,0	44,6	44,0	40,7
43,6	45,8	44,6	41,7	46,2	46,6	46,2	47,0
171,8	179,7	177	159,7	183	175,6	184	175,7
20,1	21,0	21	19,2	21	22,5	21,4	21,0
47,1	47,4	45,6	47,0	49,5	49,3	49,6	52,7
128,3	131,2	127,6	125,2	136,5	141	138	133
61,2	62,8	60,6	58,7	63,5	64,7	64,2	64,5
123	126,7	123,2	123,5	138,5	137	132,8	134,7
115	130,2	128,6	108,7	117,5	130,3	125,8	121,5
162,6	173,4	166,0	150,7	168,5	176,0	169,4	168,2

У 12 міс				У 15 міс			
$\frac{3}{8}\text{ш}\times\frac{3}{8}\text{к}\times\frac{1}{8}\text{с}\times\frac{1}{8}\text{у}$	$\frac{1}{2}\text{ш}\times\frac{1}{4}\text{к}\times\frac{1}{4}\text{у}$	$\frac{1}{2}\text{к}\times\frac{1}{4}\text{ш}\times\frac{1}{4}\text{с}$	симентали	$\frac{3}{8}\text{ш}\times\frac{3}{8}\text{к}\times\frac{1}{8}\text{с}\times\frac{1}{8}\text{у}$	$\frac{1}{2}\text{ш}\times\frac{1}{4}\text{к}\times\frac{1}{4}\text{у}$	$\frac{1}{2}\text{к}\times\frac{1}{4}\text{ш}\times\frac{1}{4}\text{с}$	симентали
81	83	80	79	85	84	85	84
76	74	74	71	77	79	79	78
64	72	70	63	74	74	73	76
74	76	74	70	79	81	80	75
73	76	75	68	77	79	78	75
76	79	79	77	79	85	80	84
68	72	71	60	74	75	74	69

У 12 міс				У 15 міс			
$\frac{3}{8}\text{ш}\times\frac{3}{8}\text{к}\times\frac{1}{8}\text{с}\times\frac{1}{8}\text{у}$	$\frac{1}{2}\text{ш}\times\frac{1}{4}\text{к}\times\frac{1}{4}\text{у}$	$\frac{1}{2}\text{к}\times\frac{1}{4}\text{ш}\times\frac{1}{4}\text{с}$	симентали	$\frac{3}{8}\text{ш}\times\frac{3}{8}\text{к}\times\frac{1}{8}\text{с}\times\frac{1}{8}\text{у}$	$\frac{1}{2}\text{ш}\times\frac{1}{4}\text{к}\times\frac{1}{4}\text{у}$	$\frac{1}{2}\text{к}\times\frac{1}{4}\text{ш}\times\frac{1}{4}\text{с}$	симентали
65,1	68,1	69,9	62,2	69,5	71,7	69,2	67,1
11,7	16,5	17,1	16,3	16,0	17,5	16,4	16,4
36,7	36,1	37,7	37,5	36,3	35,0	35,9	39,0
84,6	80,2	74,2	102,6	90,0	91,0	80,1	83,5

На основі промірів тварин одержують об'єктивні показники їх розмірів і будови тіла. Недоліком є те, що повне уявлення про тварину в цілому не складається, хоча цей недолік значно можна усунути при врахуванні індексів будови тіла.

Одержані показники індексів дають змогу порівняти відносний розвиток різних статей однієї тварини і тих же статей різних тварин.

Для цього оцінку будови тіла проводили за методикою, описаною М. М. Колесником (1956). Використали показники семи промірів і живої маси, на основі яких формувались чотири індекси. Розбиваючи їх на пари, підбирали проміри таких статей, збільшення яких в постембріональний період з віком відбувається приблизно однаково (табл. 3).

У тварин придніпровського типу та симентальської породи до 8-місячного віку індекс широкотілості зберігався приблизно на одному рівні, в наступні періоди тварини придніпровського типу перевищували симентальських за широкотілістю, що свідчить про мінливість цієї ознаки в них у бік еприсомності, а в сименталів у бік лептосомності.

Стосовно індексів будови тіла, що характеризують розвиток окремих статей екстер'єру, бугайці всіх груп були пропорційно розвинені. Індeksi щільності також однакові в усіх групах. Дещо більша щільність властива бугайцям придніпровського типу в 15-місячному віці, що вказує на їх пізньостиглість.

Висновки. Оцінка тварин за екстер'єром хоча і найбільш поширена в зоотехнії, проте є тільки допоміжним засобом при визначенні господарських якостей тварин.

Для неї необхідні додаткові дані нових методів досліджень з метою найбільш глибокого пізнання внутрішніх особливостей організму тварин.

Одержано редколегією 25.07.79.

удк 636.224.3.088.5

МОЛОЧНА ПРОДУКТИВНІСТЬ ДЖЕРСЕЙСЬКОЇ ХУДОБИ В УМОВАХ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ¹

Т. В. МОВЧАН, молодший науковий співробітник

*Український науково-дослідний інститут розведення
і штучного осіменіння великої рогатої худоби*

Метою наших досліджень було провести порівняльне вивчення завезених з Данії чистопородних тварин джерсейської породи і місцевих корів червоної степової породи.

У дослідному господарстві Дніпропетровської державної дослідної станції по тваринництву з 1977 р. ведуть роботу щодо створення репродуктора джерсейської породи на основі розширеного відтворення імпортих чистопородних тварин, завезених з Данії (50 нетелей і 10 бугаїв-плідників).

Методика досліджень. Для спостережень використали 47 корів джерсейської і 29 червоної степової порід. Утримували тварин у типових дворядних корівниках на прив'язі з моціоном на вигульних майданчиках, годували диференційовано за нормами ВІТ, доїли два рази на доільних установках.

Результати досліджень. За надоем натурального молока за 305 днів I і II лактації джерсейські корови поступались перед ровесницями червоної степової породи відповідно на 178 і 85,3 кг, проте перевищували останніх за вмістом жиру в молоці на 1,86 і 2,52% (табл. 1). Тому в перерахунку на 4-процентне молоко продуктивність джерсейських корів порівняно з ровесницями червоної степової породи вища відповідно на 1820 і 1378 кг, або на 76 і 30%.

За вмістом білка і сухого знежиреного залишку молоко джерсейських корів значно краще, ніж червоно-степових ровесниць. Проте продуктивність імпортих корів виявилась нижчою, ніж їх матерів у Данії, що пояснюється, очевидно, незакінченістю процесу адаптації. Так, за 305 днів I лактації дочки поступались перед матерями за надоями на 1038 кг, за вмістом жиру — на 0,58% і за продукцією молочного жиру — на 74,6 кг.

Вміст жиру в молоці з віддаленням лактації закономірно підвищувався. Деякі відхилення від вказаної закономірності у джерсейських і червоних степових корів пояснюються сезоном отелення. Різниця між мінімальним і максимальним показниками вмісту жиру в молоці джерсейських корів досягає 1,23, тимчасом як у червоних степових — всього 0,51.

¹ Роботу виконано під науковим керівництвом доктора сільськогосподарських наук В. Ю. Недави.